

MUHASHO WA PFUNZO WA GAUTENG
MULINGO WA TSHITFIKHEITHI TSHA MA?IRIKI

TSHIVEN? A LUAMBO LWA VHUVHILI
GIREIDI YO LINGANELAHO
(Bambiri a Vhuvhili)

TSHIFHINGA: AWARA 2
MARAGA: 80

PFESANI HEZWI:

- Bambiri iĩ o khethekanywa nga khethekanyo ?hanu (A; B; C; D na E).
- Mbudziso (Khethekanyo) nthihi i na maraga dza 40.
- Fhindulani khethekanyo MBILI fhedzi kha idzo.

KHETHEKANYO YA A

VHURENDI

Mulisa – Mafela, MJ

MBUDZISO 1

Vhalani zwirendo zwi tshi re afha fhasi uri ni kone u fhindula mbudziso dzi tevhelaho:

Kholomo

Musi ni pfuloni ya? u yavhu?i, Ye na kumedzwa nga Mutshidzi, Ni mona-mona ho?he-ho?he, Naho mulisa o lavhelesa.	3
Ni khamedzana nga ma? anga a? u. Na rogoelana lu pfisaho vhu?ungu. Zwi khathula mbilu ya mulisa. Naho na mu zwondolola no sinyuwa.	6
Mufhirifhiri u re afha pfuloni, Hune na zhamba masiari na vhusiku. Na kandekanya pfulo nga khwan? a dza? u. No hangwa u ?honifha mulisa.	9
	12

Pfuloni dza?u a hu na vhukhudo. Ho a?wa matope na zwi shushaho. Musi no ralo u ?ifhoma matope. Ni ongolela mikosi mihulu.	15
U bvafhi mulisa wa tshilidzi? Ane a ni khada o vhofholowa. Mililani ya?u ya matope. Na tshimbila ni kha zwivhuya.	18

- 1.1 Kholomo dzine dza khou ambiwa afha dzo imela mini? (2)
- 1.2 Pfulo ndi mini? (2)
- 1.3 Mutshidzi ane a khou ambiwa nga murendi ndi nnyi? (2)
- 1.4 Ndi zwifhio zwine murendi a tama vhathu vha tshi ita zwone kha tshirendo itshi? (4)
- 1.5 ?alutshedzani zwine maipfi a tevhelaho a amba zwone:
- 1.5.1 Mufhirifhiri (2)
- 1.5.2 Mililani (2)
- 1.6 "Pfuloni dza?u a hu na vhukhudo" zwi amba mini? (2)
- 1.7 ?alutshedzani zwine tshitanza tsha u fhedzisela ya mba zwone. (4)

KHUKHWANA IDZI

Khukhwana idzi dzi ilaho, Tshililo tshi dzi kundisaho u pala ndodo. Muya wo kavhaho khadzo, Ndi zwi shushaho dzi thothonyaho.	3
Na idzi dzi palelaho ndodo, Nge dza vha dzone dzo khuraho mukwita, He khukhwana dza dodoma hone. Mukwita u dzi ?avhisaho mikosi.	6

A si u khakha u vhidzelela hadzo. Ngavhe mikukulume na phambo, Dzi gudise khukhwana dzadzo, Khoru ya mukwita uyu.	9 12
Khakho kha dzi thothonyaho. Ndi u donolela zwivhuya kha khukhwana. Vhu?i he dzi thothonyaho dzi si vhu bule Vhu lavhelelwa u a?wa sa mitshelo.	15
Miludzi ine dza lidza zw?akani, Pfuloni yadzo ya u tshela, Zwi?wa zwa?u zwa u pala. Zwi fukukana ?ale?aleni.	18
Khakho kha dzi thothonyaho Ndi u donolela zwivhuya kha khukhwana Vhu?i he dzi thothonyaho Vhu lavhelelwa u a?wa sa mitshelo	

- 1.8 Khukhwana hu ambiwa mini? (2)
- 1.9 Ndodo ndi mini? (2)
- 1.10 Mukwita ndi mini? (2)
- 1.11 ? eani raimi ya tshi?anza tsha vhu?a. (4)
- 1.12 Thouni ya murendi i pfala i n?ha kana i fhasi? Ndi nga mini ni tshi ralo? (4)
- 1.13 Figara ya muambo yo shumiswaho kha tshitanza tsha ndi ifhio? (2)
- 1.14 ?ale?aleni ndi ngafhi? (2)
- 1.15 U dodoma ndi u ita mini? (2)

GUMOFULU ?A KHETHEKANYO YA A: [40]

KHETHEKANYO YA B

? IRAMA

MBUDZISO 2

Zwo itwa –Mahamba, AM

Vhalani mafhungo a tevhelaho uri ni ?o kona u fhindula mbudziso dzi re nga fhasi:

“Thi ri no tou ri makhulu wanga ndi muli naa mu?hannga?(maseo) Fhedzi ngoho zwa u vhona ri vha?uku ra tou tovholana, ?we ?uvha ngoho iya.....(tsa?wa)
(U mu sea o isa mulomo n?evheni yawe) O he mu?hannga, zwino makhulu wa? u vhe muloi ri?e ri litshe u amba. A he mu?hannga he mu?hannga.”

- 2.1 Bulani madzina a vhatukana vhe vha vha vha tshi khou u lwa. (2)
- 2.2 Vho vha vha thi khou lwela mini? (1)
- 2.3 Avha vhatukana vho vha vha tshi khou bva ngafhi? (1)
- 2.4 Vhushaka ha avha vhatukana na Vho-Gumani khathihi na Vho-Matidze ndi vhufhio? (2)
- 2.5 Mafhungo aya a wela kha tshipi?a tshifhio tsha puloto? (1)
- 2.6 Ndi nga mini ni tshi ralo? (2)
- 2.7 Ndi nnyi we a lamula nndwa ya a vha vhatukana? (1)
- 2.8 Nndwa ya avha i a elana na vhuswina vhure hone kha ?irama iyi? Tikedzani phindulo ya?u. (2)
- 2.9 ?alutshedzani maipfi a tevhelaho:
 - 2.9.1 Dzundeni (2)
 - 2.9.2 U tovholana (2)

Vhalani mafhungo a tevhelaho uri ni ?o kona u fhindula mbudziso dzi tevhelaho:

“Litshani u ?olou mphunga nangweni. No vha vha u nkulisa na rali dzundeni
?anga. Vhakoma, vha khou vhona ndi mini zwenezwi”.

- 2.10 Ndi nnyi we a amba aya mafhungo? (1)
- 2.11 Avha vhathu vho vha vhe ngafhi? (1)
- 2.12 Vhakoma vhane vha khou ambiwa afha ndi vhonnyi? (1)
- 2.13 Ndi zwifhio zwe Vho-Matidze vha vha vha tshi khou rwelwa zwone? (1)
- 2.14 Mbadelo ya u ha?ula mulandu uyu ho vha mini? (1)
- 2.15 Ni vhona yo tea? Ndi nga mini ni tshi ralo? (2)
- 2.16 Vha?hannga a vha vho ?sa mavhele vha tshi khou ita mini? (2)
- 2.17 Skofani ndi dzina a mini? (1)
- 2.18 Ni i ?ivhela zwifhio? (2)
- 2.19 ?irama ndi mini? (2)
- 2.19.1 Hu tshi pfi muthu o vhuya na bemu hu ambiwa mini? (2)
- 2.19.2 Lufu lwa Nditsheni lwo vhangwa ngani? (2)
- 2.20 Mulu?anyi ndi nnyi kha iyi ?irama? (2)
- 2.21 Fhethuvhupo ho shumiswaho ndi ha mahayani. Tikedzani. (2)
- 2.22 Muanewa ane a khou pikisa dendele ndi nnyi kha iyi ?irama? (2)

GUMOFULU ?A KHETHEKANYO YA B: [40]

KHETHEKANYO YA C

NGANEA

MBUDZISO 3

Mitshe?o ya wa – Magau, AW

Vhalani mafhungo a tevhelaho uri ni ?o kona u fhindula mbudziso dzire tevhelaho:

“Fhano n?uni yanga athi funi u shelwa lupupa. Hei mbava i vhofoheni nn?a hafho kha matanda o tikaho thannge ya ma?i. Vhuhulu kha fele henefho ngauri hafho n?uni yanga a nga a kha ?i dovha u tswa.”

- 3.1 Ndi nnyi we a amba aya mafhungo? (2)
- 3.2 Muambi o vha a tshi khou amba na nnyi? (2)
- 3.3 Mbava ine ya khou ambiwa afha ndi nnyi? (2)
- 3.4 Mbava iyi yo vha yo tswa ngafhi? (2)
- 3.5 Bulani zwithu zwivhili zw ino sumba u pfuma ha mu?e wa vhengele. (2)
- 3.6 ? wananyana uyu o tswaho o vha tshi khou funana na nnyi? (2)
- 3.7 ? eani vhushaka vhukati ha mbava iyi na Vho-Mutshekwa khathihi na Vho-Balavhali? (4)
- 3.8 Mafhungo aya a wela kha tshipi?a tshifhio tsha puloto? Ndi nga mini ni tshi ralo. (4)

“Vha?we vha tshi amba vha ri hu pfi hoyu Ntsundeni hezwo a kha ?i an? ana na Vho-Matambule o vhuya a vun?ea mulenzhe, ha ri zwi sa athu tou gonya miri ene Matambule na vhabebi vha Ntsundeni vha ?avhanya vha zwi kanganyedza shango i sa athu u bonyolowa.”

- 3.9 Mafhungo aya o vha a tshi khou ?alutshedzwa nga nnyi? (1)
- 3.10 O vha a tshi khou vhudza nnyi? (1)
- 3.11 Ndi zwone naa zwauri Vho-Matambule vho vha vha tshi khou funana na Ntsundeni? Tikedzani (2)

3.12 U gonya miri zwi amba mini? (2)

“Vhuhulu ni tou no ndifhela tshelede yanga kana na ?a na fhedzisa nn?u yanga. Zwa sa ralo ndi ?o ni isa kule hune vha ha?u vha ?o ni ?o? a vha sa ni wane”

3.13 Ndi nnyi we a amba aya mafhungo? (2)

3.14 O vha a tshi khou amba na nnyi? (2)

3.15 Afha fhethu ho vha ho itea mini? (2)

3.16 Kule hune vha hawe vha ?o mu ?o? a vha sa mu wane ndi ngafhi? (2)

3.17 Ndi zwone naa zwauri vho Matambule vha a via? (2)

3.18 Ndi nga mini ni tshi ralo? (2)

3.19 Vho-Matambule vho vha vha tshi shuma ngafhi? (2)

GUMOFULU ?A KHETHEKANYO YA C: [40]

KHETHEKANYO YA D

NGANEAPFUFHI

MBUDZISO 4

Mmbwa ya ?a i? we a i ?oni – Maumela, TN

Vhalani mafhungo a tevhelaho uri ni ?o kona u fhindula mbudziso dzi a tevhelaho.

“Ni a ?ivha a thongo ?o? a u ?a? Ngoho ho tou sala hungafha ndi songo ?a” U ralo u sumbedza nga musumbavhalo wa tshaua. “Mulandu?”
“Nga mulandu wa mvula. Ngavhe ndi si vhe na dzhasi na tshambureni ndo vha ndi tshi ?o swika hafhano ndi tshi nga khuhu yo wela mashikani. Hone ngavhe ndi si ?e no vha ni tshi ?o vhuya na vhiela na?
“Ngoho ndo vha ndi tshi ?o vhiela badi. Nahone nda ni kwatela u swikela.”

4.1 Mafhungo aya a bva kha nganeapfufhi ifhio? (2)

4.2 Bulani madzina a vhathu vhe vha vha vha tshi khou ita nyambedzano. (2)

4.3 Mu?hannga uyu o ?o? a u thithiswa nga mini uri a si fare lwendo ulu? (2)

- 4.4 O ambara mini hu u itela u fara lwendo ulu? (2)
- 4.5 Tshan?ani o vha o fara mini? (2)
- 4.6 Ndi afhio mafhungo e Siphegana a vha o ?ela one? (2)
- 4.7 Ndi nga mini khotsi a Muhanelwa vho vha vha tshi khou hana a tshi mu dzhenisa tshikolo? (3)
- 4.8 Siphegana o zwi itisa hani uri Muhanelwa a dzhene tshikolo? (2)
- 4.9 ?alutshedzani zwo iteaho ma?hakheni a nganeapfufhi iyi? (3)
- 4.10 Muhanelwa o fhedza e ngafhi magumoni a nganeapfufhi iyi? (2)
- 4.11 Ndi ifhio pfunzo ine ra i guda kha nganeapfufhi iyi? (4)
- 4.12 U sia muyani zwi amba mini? (2)
- 4.13 Mu?o muthihi wa mafhungo zwi amba mini? (2)
- 4.14 Tsha mu?we a si tshau” Tikedzani fhungo i? no li livhanya zwo iteaho kha nganeapfufhi ya “A vho ngo tsha a ?ama yayo.” (3)
- 4.15 Mu?wali o kona hani u bveledza mathomo a nganeapfufhi iyi? (2)
- 4.16 Ho vho lovha tshedele ye ya fhira mpimo.” Ndi tshedele ya nnyi yo lovha? (2)
- 4.17 Ho vha ho itea mini? ?alutshedzani. (3)

GUMOFULU ?A KHETHEKANYO YA D: [40]

KHETHEKANYO YA E

DZINGANO

MBUDZISO 5

Dza Makhulukuku – Mafela, MJ na Raselekoane, NR

“Hu pfi kale-kale thavha ya Tswime yo vha i tshiwelo tsha Mudzimu ? wali Raluvhimba. Mudzimu uyu haya hawo ho vha hu Matshona. Nga zwine zwifhinga Mudzimu uyu o vha a tshi dalela Ven? a u vhona na u tandulula kudzulele kwa shango . Kanzhi wo vha u tshi swika tshidzedzeb.”

- 5.1 Bulani ?hoho ya lungano ulu? (1)
- 5.2 ?hoho ya lungano ulu i a elana na mafhungo alwo naa? (1)
- 5.3 Ndi nga mini ni tshi ralo? (1)
- 5.4 Mua newa muhulwane kha lungano ulu ndi nnyi? (1)
- 5.5 Mudzimu uyu o vha a tshi ?a nga tshifhinga-?e? (2)
- 5.6 U ?a ha ? wali zwo vha zwi tshi pfa la nga mini? (2)
- 5.7 O vha tshi ?a u ita mini? (2)
- 5.8 Ngano dzi itwa nga tshifhinga-?e? (2)
- 5.9 ?alutshedzani tshaka dzi tevhelaho dza ngano:
- 5.9.1 Ngano dza vhathu. (2)
- 5.9.2 Ngano dza zwipuka. (2)
- 5.9.3 Ngano dza sialala. (2)
- 5.9.4 Ngano dza mupo. (2)
- 5.10 ?eani ?halutshedzo dza maidioma a tevhelaho:
- 5.10.1 U khada zwi?oni. (2)
- 5.10.2 U doba dzhasi. (2)
- 5.10.3 U vha na mbilu. (2)
- 5.10.4 U shela mu?o. (2)
- 5.10.5 U ?wala mu?o?o. (2)

TSHIVEN? A LUAMBO LWA VHUVHILI GIREIDI YO LINGANELAHO (Bambiri a Vhuvhili) 933-2/2 U	11
---	-----------

5.11 ? eani mirero i re na maipfi a tevhelaho:

- 5.11.1 mulilo (2)
- 5.11.2 mukalaha (2)
- 5.11.3 mulomo (2)
- 5.11.4 thonga (2)
- 5.11.5 funguvhu (2)

GUMOFULU ?A KHETHEKANYO YA E: [40]

MARAGA: 80